

hilius oratio immediate sequens, *Emitte in eos, etc.*, quam episcopus pronuntiat, manum dexteram super omnes ordinandos extensam tenens; nam 1° verba *Accipe Spiritum sanctum*, non reperiuntur in Euchologiis Græcorum neque in Pontificalibus latinis quingentis annis antiquioribus, ut ostendit P. Martène, t. II, neque in operibus Patrum, neque apud Hugonem a S. Victore et Magistrum Sententiarum, qui de sacramentis tractaverunt. 2° Oratio *Emitte in eos*, in antiquis codicibus consecratio diaconi inscribitur, et universalis est, dum verba, *Accipe Spiritum sanctum*, non solum recentiora sunt, sed cum dicta oratione, in qua Spiritus invocatur, concordare non videntur: ergo probabiliter decursu temporum apud Latinos fuerunt addita, ut effectum ordinationis clarius significarent. Non tamen omitti debent.

10° In sententia eorum qui libri Evangeliorum traditionem reputant necessariam, verba *Accipe potestatem legendi Evangelium in Ecclesia Dei, etc.*, ad formam essentialem pertinent.

§ III. — De diaconorum officiis.

In primis Ecclesiæ sæculis, diaconi episcopum semper comitabantur in itineribus, in conciliis; ei in ordinationibus et in aliorum sacramentorum administratione assistebant, eidem vel sacerdoti solemniter celebranti serviebant. Unde S. Laurentius S. Sixtum ad martyrium properantem sic alloquebatur, teste S. Ambrosio, de Officiis, l. 1, cap. 41: « Quo, sacerdos sancte, sine diacono » properas? Nunquam sine ministro sacrificium offerre » consueveras. »

Ex Pontificali Romano, diaconi tria in ordinatione suscipiunt officia, his verbis expressa: *Diaconum oportet ministrare ad altare, baptizare et prædicare.*

1° *Ministrare ad altare*, non vero offerre: unde episcopus in sua allocutione eos vocat *comministros et cooperatores corporis et sanguinis Domini*. Diaconus igitur cantat Evangelium, panem et vinum celebranti offert, calicem cooperit et discooperit; corpus Christi immediate non

tangit, sed corpus et sanguinem in vasis contenta deferre potest. Sacram Eucharistiam olim distribuebat, ut patet ex Apologia S. Justini, I, n. 65; S. Cyp., lib. de Lapsis. Concil. Carthag. IV, can. 38, prohibuit ne diaconus, præsentente presbytero, Eucharistiam corporis Christi populo præberet, nisi in necessitate et jussus: a multo tempore hoc munus non exercent, nec ad illud delegantur.

2° *Baptizare*: de hac potestate in Tractatu de Baptismo sufficienter diximus.

3° *Prædicare*: S. Stephanus et S. Philippus, diaconi, Evangelium populo annuntiabant; multis exemplis probatur diaconos in posterum prædicavisse, etiam nunc prædicare posse, sed tantum ex delegatione saltem parochi: in diœcesi nostra licentia episcopi vel vicarii ejus generalis prærequiritur.

Diaconis olim committebatur cura visitandi pœnitentes, eosque in periculo mortis constitutos ab excommunicatione absolvendi et reconciliandi, deficiente sacerdote.

ARTICULUS QUINTUS.

DE PRESBYTERATU.

Præbyter, græce πρεσβυτης, idem etymologice significat ac senior, et presbyterorum cœtus vocatur senatus vel presbyterium: ministri quippe altaris seniores esse debent, sin ætate, saltem morum gravitate et probata sapientia. Dicuntur etiam *sacerdotes*, tum quia sacrificare debent et quascumque res sacras pertractare; tum quia ipsi, vi ordinationis, sunt sacri: unde status eorum merito designatur per *sacerdotium*.

Sacramentum Ordinis simpliciter dictum est, juxta omnes, sacerdotium, quia, velut genus, omnes alios ordines sub se continet tanquam gradus. Quicumque ergo sacramenti Ordinis existentiam admittunt, hanc dignitatem sacerdotio non denegant: nulla proinde est necessitas nec utilitas hanc probandi veritatem; sed in duplici paragrapho dicendum est tantum 1° de materia et forma presbyteratus, et 2° de ejus officiis.

§ I. — De materia et forma presbyteratus.

1° Nemo arbitratur stolæ accommodationem, et casulæ traditionem ad essentiam sacerdotii pertinere : tria igitur tantum ut materia hujus sacramenti exhiberi possunt, scilicet manuum impositio, olei sancti inunctio, et calicis cum vino et aqua, patena superposita, traditio.

2° Fere apud omnes constat manuum impositionem essentialem esse, et probatur 1° ex Scriptura sacra, nempe ex agendi ratione Apostolorum, qui *cum constituissent illis per singulas ecclesias presbyteros, et orassent cum jejunationibus*, Act. xiv, 22 (in textu græco manuum impositio exprimitur) ; et ex Epist. B. Pauli, I Tim. v, 22 : *Manus cito nemini imposueris* : quæ verba de ordinatione presbyterorum præcipue intelligunt interpretes et SS. Patres. 2° Ex concilio Carth. IV, can. 3, in quo legitur : « Presbyter cum ordinatur, episcopo eum benedicente, » manum super caput ejus tenente, etiam omnes presbyteri qui præsentibus sunt, manus suas juxta manus » episcopi super caput illius teneant. » 3° Ex constanti traditione utriusque Ecclesiæ Græcæ et Latinæ, quæ manuum impositionem semper reputavit essentialem. Ergo. *Ita communissime theologi*, contra *Fagnan* et nonnullos alios, qui docuerunt solam instrumentorum porrectionem essentialem esse.

3° Triplex autem est manuum impositio : in prima episcopus utramque manum super caput cujuslibet ordinandi successive imponit, nihil dicens : omnes presbyteri præsentibus stola induti similiter faciunt. Postea tam pontifex quam sacerdotes tenent manus dexteræ super ordinandos extensas, solo orante episcopo. Deinde, post communionem, episcopus ambas manus super caput singulorum imponit, cuilibet dicens : *Accipe Spiritum sanctum ; quorum remiseris peccata, remittuntur eis, et quorum retinueris, retenta sunt*.

4° Certum est primam impositionem, cui nulla respondet forma, essentiam sacramenti non constituere ; nec circumstantiam presbyterorum manus eum episcopo

imponentium necessariam esse, quamvis antiquissima sit cæremonia non omittenda. *Ita omnes*. Probabilius videtur manus, in ea impositione, juxta Rubricæ sensum, capitibus ordinandorum physice applicandas esse : sic evidenter supponit Collator Andeg., *de l'Ordre*, t. I : verum nullus de omissione hujus contactus turbari debet, cum prima hæc impositio ad essentiam sacramenti non pertineat.

5° Communiter etiam tenetur tertiam impositionem essentialem non esse ; 1° quia non fuit in usu apud Latinos per duodecim priora sæcula, ut ostendit P. *Martène*, t. II ; 2° quia eam nunquam adhibuerunt Græci ; 3° quia sacerdotium jam valide est collatum ; siquidem novi sacerdotes missæ sacrificium simul cum episcopo celeberrunt, et in Pontificali non dicuntur ordinandi, sed ordinati : ergo hæc impositio est cæremonia quæ ad significandum ordinis effectum suscepti destinatur. *Sic generaliter theologi*.

6° Restat igitur secunda impositio, quæ, ut notat P. *Martène*, non est proprie secunda, sed prima continuata, cui forma adjicitur, nimirum orationes immediate sequentes, et præsertim tertia quæ per modum præfationis cantatur vel recitatur, et quæ in antiquis Ritualibus *consecratio* dicebatur.

7° Unctio sacra, quam uno aut altero excepto, inquit P. *Martène*, antiqui et recentes libri rituales præscribunt, ex omnium confesso, ad essentiam sacramenti non pertinet, nec apud Græcos existit. Olim ex chrismate, vel ex oleo et chrismate fiebat, nunc autem ex oleo catechumenorum fieri debet, et solum manus in modum crucis unguuntur ; olim in quibusdam ecclesiis, præsertim in Anglia, etiam caput ungebatur. Licet manuum unctio essentialis non sit, non tamen omittenda est, et omissa, ante quemlibet sacerdotii actum suppleri debet. Sic S. *Ligorius*, l. 6, n. 768, et multi alii.

8° Eugenius IV, in Decreto ad Armenos, de sacramento Ordinis loquens, ait : « Cujus materia est illud per cujus » traditionem confertur Ordo, sicut presbyteratus tradi-

» tur per calicis cum vino, et patenæ cum pane porrectionem. » Pauci quidam, his verbis innixi, solam huiusmodi instrumentorum porrectionem totalem presbyteratus esse materiam arbitrantur, et manuum impositionem habent tantum ut cæremoniam: alii vero plures utramque essentialem esse contendunt, et alii multo numerosiores docent, non obstantibus verbis Eugenii IV, instrumentorum porrectionem ad essentialiam ordinis non pertinere: hic omnes redeunt rationes superius expositæ, ubi de materia diaconatus. Hujus namque porrectionis instrumentorum nulla fit mentio, neque in Scriptura sacra, neque in SS. Patrum operibus, neque in conciliis duodecim priorum sæculorum, neque in ullis, sive antiquis, sive recentioribus euhologiis Græcorum; et *Hugo a S. Victore*, de Sacramentis, l. 2, part. 3, cap. 12, de presbyterorum ordinatione agens, dicit: « Accipiunt calicem cum vino et patenam cum hostiis de manu episcopi, quatenus his instrumentis potestatem se accepisse agnoscant placabiles Deo hostias offerendi. » Idem habet *Magister Sententiarum*, l. 4, dist. 24, eodem sæculo duodecimo scribens. Ergo.

Tertia hæc sententia probabilior nobis videtur. Ad auctoritatem Eugenii IV eodem modo respondetur ac supra.

9º Cavendum tamen ne ulla circumstantia hic in Ponticali præscripta omittatur, et curandam ut omnia repararetur. Igitur præsentandus est calix cum vino et aqua, et patena superposita cum hostia: quilibet ordinandus cuppam calicis simul cum patena et hostia tangere debet, episcopo dicente: *Accipe potestatem offerre sacrificium Deo missasque celebrare tam pro vivis quam pro defunctis, in nomine Domini.*

S. Ligorius docet, l. 6, n. 751, eum qui tetigisset hostiam et non patenam, licet probabilissime valide ordinatum, ad plenam securitatem sub conditione ordinandum esse; item qui tetigisset calicem et non patenam; non vero qui calicem et patenam tetigisset, et non hostiam. In his diversis casibus communiter iudicatur or-

tionem esse validam, quia contactus censetur fuisse realis, licet non physicus sub omni respectu.

S. Rit. Cong. respondit, 3 decemb. 1661, sacerdotem, cui exoritur dubium an in ordinatione tetigerit physice calicem, celebrationem continuare posse. Iteratio igitur non adhibenda est ad securitatem, nisi constet tactum realem non exstitisse.

10º Non necesse est ut calix sit consecratus, quia præcipuus sacerdotii effectus, scilicet, potestas sacrificium missæ offerendi, per species panis et vini in vasis non consecratis contentas, nihilominus clare significaretur, et vasorum consecratio nullibi ut ad presbyterorum ordinationem necessaria exhibetur.

§ II. — De presbyteratus officiiis.

Sacerdotem enim oportet offerre, benedicere, præesse, prædicare et baptizare, inquit episcopus ordinandos commonens: quinque igitur sunt præcipua sacerdotii officia, de quibus pauca seorsim dicemus.

1º *Offerre*. Hoc est primarium sacerdotis officium, ex quo reliqua pendent; sacerdotium quippe et sacrificium ita conjuncta sunt, ut unum sine altero concipi non possit. Unde B. Paulus, de ipso Christo sacerdote loquens, ait, Hebr. viii, 3: *Omnis enim pontifex ad offerendum munera et hostias constituitur: unde necesse est et hunc habere aliquid quod offerat*. De excellentia sacri huiusce ministerii et de dispositionibus ad illud digne obeundum requisitis alibi disseritur, nempe in Tractatu de *Sacrificio missæ*.

2º *Benedicere*. Hic non agitur de benedictionibus privato nomine factis, quibus aliquis, præsertim si quadam auctoritate polleat, signo crucis vel aliter fausta apprecatur; v. g., pater aut mater filiis, vir religiosus laico, etc. De iis tantum agitur benedictionibus, quæ auctoritate Ecclesiæ juxta formam ab ea præscriptam fiunt. Variæ sunt: modo enim benedicuntur personæ plus minusve solemniter, modo quædam materiæ, ut pietatis instrumenta, modo objecta cultui divino destinata.

Munus benedicendi personas et quæcumque in usum

earum veniunt, sacerdotio semper annexum est: Melchisedech benedixit Abraham a caede Chodorlahomor regressi: *Erat enim sacerdos Dei altissimi*, Gen. xiv, 18: sacerdotes veteris Legis personis similiter benedicendi jus habebant: *Sic benedicetis filiis Israel*, inquit Deus, *et dicetis eis: Benedicat tibi Dominus, et custodiat te*, Num. vi, 23, 24; *ibid.* 27, promittit se benedictiones eorum confirmaturum: *Et ego benedicam eis*. A fortiori idem munus sacerdotibus legis Evangelicæ competere debet: ideo manus eorum unctione sacra consecrantur, *ut quæcumque benedixerint benedicantur, et quæcumque consecraverint consecrentur et sanctificentur, in nomine Domini Jesu Christi*. (Pontif.) Quædam benedictiones jure ecclesiastico episcopis reservantur, aliæ pastoribus secundi ordinis, et aliæ omnibus presbyteris permittuntur, *ut in Rituali ostenditur*.

Sicut vasa Deo consecrata usibus profanis adhibere sacrilegium est, ita et manus sacerdotis benedictas et sanctificatas.

3° *Præesse*. Non enim ad ministrandum ordinantur sacerdotes, sicut diaconi, sed ad regendum populum et inferiores clericos curæ suæ commissos, sub disciplina episcopi: per septuaginta viros prudentes in adiutorium Moysis electos, et per septuaginta duos Domini discipulos, quos ante se binos præmisit, figurati sunt, ut ait episcopus eos ordinando. Ex hac præsidis vel rectoris dignitate fluunt omnia pastoris officia, de quibus fusius dicendi hic non est locus.

4° *Prædicare*. Ad rectoris munus essentialiter attinet prædicandi officium: quid enim agere debet rector animarum? Eas verbo Dei pascere, a vitiiis retrahere, ad virtutes Christianas impellere, Spiritus sancti lumine et gratia imbuere, eas denique sanctificare et salvare: hæc autem sine verbi divini prædicatione sæpe et sub omni forma repetita obtinere non potest: ergo. Non omnes tamen qui sacerdotii caractere decorati sunt, eo ipso prædicandi officio detinentur, sed tantum ii qui curam animarum habent, ex officio vel e delegatione.

5° *Baptizare*. De hoc sacerdotii munere sufficienter diximus in Tractatu de *Baptismo*.

ARTICULUS SEXTUS.

DE EPISCOPATU.

Episcopus, juxta vim nominis græci, est inspector vel superintendens aut præpositus; eo sensu vox græca sumitur apud auctores sacros et profanos, v. g., I Machab. i, 53: *Et præposuit principes populo*, græce *episcopos super omnem populum constituit*. Mos apud Christianos invaluit ut vox illa summos novæ Legis sacerdotes regendo populo christiano præpositos designaret, qui etiam olim dicebantur presbyteri et seniores.

Episcopatus igitur recte definiri potest: *Ordo supremus quo datur presbytero potestas ordinandi, confirmandi, de fide judicandi*, et ecclesiam sibi commissam regendi. Nunc examinandum est 1° an hujusmodi ordo existat, seu an episcopatus sit sacramentum a presbyteratu distinctum; 2° quæ sit materia ejus et forma; 3° an episcopi jure divino presbyteris sint superiores.

§1. — An episcopatus sit sacramentum a presbyteratu distinctum.

Veteres theologi, ut *Hugo a S. Victore, Magister Sententiarum, S. Bonaventura, Scotus, S. Thomas*, et inter recentiores, *Henriquez, Comitulus, Bilhuart* aliique plures docuerunt episcopatum non esse sacramentum proprie dictum, sed sacerdotii extensionem, et perfectissimum complementum. Alii vero longe communius tenent illum esse sacramentum a presbyteratu distinctum: cum quibus sit

PROPOSITIO.

Episcopatus est verum sacramentum a presbyteratu distinctum.

Probatur Scriptura sacra, testimoniis SS. Patrum, concil. Trid. et ratione.

1° *Scriptura sacra*, nempe textibus B. Pauli supra relatis, *Noli negligere, etc.; Admoneo te, etc.* Ibi enim agi-

tur de ordinatione Timothei, qui, juxta omnes, a B. Paulo constitutus fuerat episcopus: porro in his textibus tres reperiuntur conditiones ad sacramentum novæ Legis requisitæ, ut ostendimus: ergo.

2º *Testimoniis SS. Patrum.* S. Leo, epist. 12, cap. 4, probat legem cælibatus ab episcopis custodiendam esse, quia si eam « in ordine qui quartus a capite est (videlicet subdiaconatu) dignum est custodiri, quanto magis » in primo, aut secundo, vel tertio id servandum est! » Ergo episcopatus est ordo distinctus, et primus omnium.

Referentibus *Theodoro, Socrate, Nicephoro*, sanctus quidam vir, nomine Moses, nequaquam induci potuit ut a Lucio, ariano episcopo, in episcopum consecraretur, quod certus esset Spiritum sanctum ad illius invocationem non esse descensurum. Ergo 2º.

3º *Conc. Trid.* Concilium istud definit, sess. 23, can. 6, « in Ecclesia catholica esse hierarchiam divina ordinatione institutam, quæ constat ex episcopis, presbyteris » et ministris. » Ergo episcopi a presbyteris, sicut presbyteri a diaconis, distincti sunt; nec dici potest episcopatum sacerdotii extensionem esse, et characterem non imprimere. Ergo 3º.

4º *Ratione.* Ubi est ritus diversus et potestates diversæ, diversum est sacramentum: atqui alius est ritus presbyteratus et alius episcopatus, similiter et aliæ potestates, siquidem apud omnes constat solum episcopum habere potestatem ordines conferendi, ordinarie confirmandi, et ecclesiam sibi assignatam ut principem gubernandi: ergo.

Dices: Concil. Trid., sess. 23, cap. 2, septem numerat ordines, eos proprio nomine vocans, inter quos non reperitur episcopatus. Ergo.

R. *Nego consëq.* Ideo enim concilium Trid. septem tantum numerat ordines, quia sacerdotium est genus sub quo presbyteratus et episcopatus sunt velut species; uterque divinam respicit Eucharistiam, qua nihil majus excogitari potest, sed diverso modo: simplices presbyteri eam consecrare possunt, episcopi vero habent insuper facul-

tatem hanc sublimem potestatem aliis communicandi: ideo respective dicuntur sacerdotes primi et secundi ordinis, quorum alii Apostolis, et alii septuaginta duobus succedunt discipulis.

Hinc episcopatus sacerdotium necessario supponit: unde eum recte definiri diximus: *Ordo supremus quo datur presbytero, etc.*

§ II. — De materia et forma episcopatus.

1º In consecratione episcopi sic proceditur: 1º presbyter in episcopum electus per multas interrogationes a consecratore examinatur, ut concilium Carth. IV præscribit. 2º Episcopus consecrator, accepto libro Evangeliorum, illum apertum, adjuvantibus episcopis assistentibus, nihil dicens, imponit super cervicem et scapulas electi. 3º Consecrator et duo assistentes ambas manus super caput ejus imponunt simul, dicentes: *Accipe Spiritum sanctum*: deinde solus consecrator, post brevem orationem, aliam longiorem, manibus ante pectus extensis, per modum præfationis pronuntiat vel cantat. 4º Ea finita, caput electi, et paulo post ambas manus sancto chrismate ungit, verba correspondentia pronuntiando. 5º Tradit ei successive baculum, anulum et librum Evangeliorum, proferens verba unicuique instrumento propria.

2º Dubitari non potest quin manuum impositio sit essentialis: id patet 1º exemplo Apostolorum qui, in ordinatione Pauli et Barnabæ, *jejunantes et orantes, imponentesque eis manus, dimiserunt illos*, Act. xiii, 3; et B. Pauli qui, ut vidimus, gratiam ordinationis per manuum impositionem discipulo suo contulerat; 2º ex constanti omnium ecclesiarum Orientalium et Occidentalium praxi.

Probabimus infra concursum episcoporum assistentium ad validitatem ordinationis necessarium non esse: sola igitur manuum impositio a consecratore facta, sive dicendo, *Accipe Spiritum sanctum*, sive cantando aut pronuntiando Præfationem, ut essentialis habenda est.

3º Unde verba pro utraque impositione assignata formam hujus sacramenti constituunt.

4° Impositio libri Evangeliorum, licet vetustissima, in concilio Carth. IV, can. 2, præscripta, et apud Græcos sicut apud Latinos usitata, materia essentialis communis non reputatur: etenim 1° primi episcopi sine impositione hujus libri, qui nondum erat scriptus, ordinati fuerunt; 2° nulla forma illius impositioni respondet.

5° Unctio, quæ apud Græcos nunquam exstitit, non magis necessaria est pro validitate episcopatus quam pro validitate presbyteratus.

6° Traditio baculi, annuli et libri Evangeliorum effectum ordinationis significat, sed ad essentiam materiæ non pertinet, 1° quia non semper locum habuit, nec est antiqua; 2° quia in Pontificali novus episcopus jam vocatur ordinatus.

7° Nihil horum tamen omitti debet, et omissum splendendum foret.

§ III. — An episcopi jure divino presbyteris sint superiores.

Quidam *Aerius*, in sæculo quarto, ægre ferens se ab episcopatu repulsum fuisse, docuit *presbyterum ab episcopo nulla differentiâ discerni*; *S. Aug.* Hunc errorem antiquatum renovavit *Wicelius*, deinde *Calvinus*, cui adhærent Puritani seu Presbyteriani, in Anglia, et præsertim in Scotia valde numerosi; eundem ex professo defendere conati sunt *Saumaïse* et *Blondel*, calvinistæ, contendentes superioritatem episcoporum de facto existentem, sola institutione humana fuisse introductam.

PROPOSITIO.

Episcopi jure divino simplicibus presbyteris superiores sunt ratione characteris et jurisdictionis.

Prob. Scriptura sacra, traditione, concilio Trid., ratione et præscriptione.

1° *Scriptura sacra.* B. Paulus, Act. xx, 28, dicit majoribus natu Ecclesiæ Mileti congregatis: *Attendite vobis et universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus pascuit episcopos regere Ecclesiam Dei.* At potestas abusus corrigendi et

Ecclesiam regendi sic absolute dicta nunquam simplicibus presbyteris competit. Ergo 1°.

2° *Traditione.* *S. Epiph.* Hæres. 75, n. 5, hæc B. Pauli, I Tim. v, 1, 19, verba expendens, *Seniorem ne increpaveris, adversus presbyterum accusationem noli recipere, nisi sub duobus aut tribus testibus*, ait: « Quid attinebat episcopo » vetare ne presbyterum objurgaret, nisi majorem ipso » potestatem obtineret? » *S. Cypr.*, Epist. 27: « Inde per » temporum et successionum vices episcoporum ordinatio » et Ecclesiæ ratio decurrit, ut Ecclesia super episcopos » constituatur, et omnis Ecclesiæ actus per eosdem præ- » positos gubernetur. Cur hoc itaque lege divina fundatum sit? » Ergo.

3° *Concilio Trid.* quod, sess. 23, can. 7, sic se habet: « Si quis dixerit episcopos non esse presbyteris superiores, » vel non habere potestatem confirmandi et ordinandi, » vel eam quam habent illis esse cum presbyteris communi- » munem... anathema sit. » Patres Tridentini a verbis *jure divino* consulto abstinerunt, ne quæstionem inter theologos catholicos agitaram circa originem jurisdictionis episcoporum definirent: unde propositio nostra, quoad superioritatem jurisdictionis, non est de fide catholica, sed concilium eam tradit ut certissimam. Ergo 3°.

4° *Ratione.* 1° Episcopi, vi institutionis suæ, Apostolis successerunt: porro Apostoli simplicibus presbyteris erant superiores. 2° Episcopi plura faciunt quæ a simplicibus presbyteris nullatenus fieri possunt, ut sacramenta Confirmationis et Ordinis conferre; Ecclesiam ex populo et clero completo adunatam regere, etc. Ergo. 3° *Aerius* semper habitus est ut hæreticus: dogma igitur negabat: ergo 4°, etc.; aliunde, etc. Ergo.

5° *Præscriptione.* Constat enim ex historia tam Ecclesiæ Orientalis quam Ecclesiæ Occidentalis episcopos semper habitos esse ut presbyteris superiores; eos dioceses gubernasse, sacerdotes sicut alios clericos rexisse, eis præfuisse, missionem dedisse, existentiam dioceseon per episcopos, nunquam per sacerdotes, annumeratam esse, etc. Ergo.

S. Hieronymi auctoritatem invocant adversarii atque

se testimonio ejus fulciri gloriantur; sed immerito. Nam 1° alii Patres et doctores, contrarium evidenter docentes, illum redarguissent et refellere studuissent, quod tamen nullus tentavit. 2° Ipse S. Doctor, epist. ad Evangelium, 2 part. ubi dicit *eosdem esse presbyteros quos episcopos*, subjungit: « Certe in una civitate plures episcopi.... esse » non poterant; sed quia eosdem episcopos illo tempore » quos et presbyteros appellabant, propterea indifferenter » de episcopis, quasi de presbyteris, locutus est Aposto- » lus. » Patet ergo S. Hieronymum episcopos et presbyteros quoad appellationem tantum comparasse, non vero quoad dignitatem, alioquin non dixisset plures episcopos in eadem civitate esse non posse. Ergo.

Notandum quosdam auctores, inter quos P. Pétau, Theol. dog., t. iv, l. 1, Dissert. Eccl. c. 41, et Mamachi, Orig. et Antiq. Christ., t. iv, p. 337, arbitrari in primis temporibus plures in eadem civitate exstitisse episcopos consecratos, qui speciales non habebant ecclesias regendas, sed, data opportunitate, in alias migrabant civitates, novas fundabant ecclesias, vel, defectu priorum episcoporum, functiones sacras ab episcopali caractere pendentes exercebant, et ideo, in ii et iii sæculo *episcopi nationum* appellabantur. Nihil obstat quominus dicatur plures hujusmodi episcopos degisse Ephesi, præcipua Asiæ urbe, quando B. Paulus majores natu hujus Ecclesiæ ad se vocatos Miletum appellat episcopos (*Act. xx, 28*).

CAPUT TERTIUM.

DE ORDINUM EFFECTIBUS.

Probavimus Ordinem esse novæ Legis sacramentum: sacramentum istud non est mortuorum, sed vivorum: producit ergo gratiæ sanctificantis augmentum et jus ad suscipiendas, in tempore opportuno, gratias actuales, pro diversis functionibus ecclesiasticis obeundis necessarias.

Constat aliunde, ex dictis in Tractatu *de Sacramentis in genere*, et ex constanti traditione, sacramentum Ordinis

characterem in anima imprimere, quo ministri Christi signantur et a simplicibus christianis distinguuntur, sicut officarii principis et milites aliquo sensibili signo ab aliis hominibus secernuntur.

Cum autem illa spiritualis qualitas a sola Dei voluntate pendeat, non omnis ordinatio eam imprimit, sed tantum ea quæ a Christo fuit instituta et rationem veri sacramenti habet. Unde si tonsura, minores ordines et subdiaconatus inter sacramenta computari non debeant, ut plurimi volunt, sequitur hos ordines characterem non imprimere et a sola Ecclesia habere quod iterari non debeant.

Diaconatus, e contra, presbyteratus et episcopatus valide collati, characterem semper imprimunt, et quidem juxta probabiliorem sententiam, unicuique ordini proprium: nam ubi sunt potestates diversæ, diversi debent esse characteres: at in diaconatu, presbyteratu et episcopatu diversæ sunt potestates: ergo.

Attamen specialis movetur difficultas de ordinibus ab hæreticis, schismaticis, etc., collatis.

Nullus catholicus negat ordinationem valide collatam non amitti, ac proinde iterari non posse: certum est ex altera parte fidem ad validitatem sacramentorum non requiri neque in ministro, neque in subjecto. Quoniam tamen plurima historiæ ecclesiasticæ facta probare videntur ordinationes ab hæreticis, schismaticis, excommunicatis, simoniacis, etc., susceptas, habitas fuisse ut nullas, gravis exorta est controversia inter theologos, an scilicet illæ ordinationes characterem imprimerent. Hæc controversia, jam fortiter agitata tempore B. *Petri Damiani*, anno 1072 defuncti, renovata est in ultimo sæculo, et doctissimus P. *Morinus* multa congescit exempla ex quibus colligendum esse arbitratus est ordinationes extra veram Ecclesiam, vel in vera Ecclesia simoniacis aut intrusis collatas, aliquando ut nullas judicatas esse, non quia fides in ministro necessaria est, sed quia canones id prohibentes constituebant impedimentum jure ecclesiastico dirimens, ferme sicut nunc quædam impedimenta matrimonium dirimunt. Unde ipsius